

ARHAVİ'MİZİ KAYBETMEYELİM

“Kızılderili kabilelerinden birine göre doğduğu topraklara dönmeyenlerin ruhları huzura kavuşmazmış.”

Bu inanış nedeni ile İngiltere, Londra'da mezarı bulunan Yalnız Kurt isimli Dakota Kızılderili kabile reisinin mezarı torunları tarafından bulununca, kemiklerini doğduğu toprakalara götürmüşler. “Ruhu huzura kavuşsun” diye.

Çocukluğumda köyümüzde yaşam zor ama huzurluydu. Evlerin tamamında insanlar bulunurdu. Akşamları onca yorucu bir gün geçirmelerine karşın idare lambaları ile ev ziyaretleri yaparlardı. Evlenen erkek çocuğa ev yapılır ve köydeki ev sayısı da artardı. Günler dolu dolu yaşanırdu. Bir karış toprak bile değerliydi. Gün ağarırken işe başlanırdı. İnsanlar iki balya ot ve eğrelti için saatlerce yürür, onları keser, kurutur ve sırtlarında evlerine taşırlardı. Yayla yollarındaki yabancı otlar bile büyüme fırsatı bulamazlardı. Patika yolların tamamı açık tutulurdu. İnsanlar her şeyi değerlendirirdi. Yaylalarda konaklar bulunurdu. Oradaki araziler bile paylaşılmıştı. Sınırları belirlenmişti. Kimse kimsenin arazisinde hayvanını otlatmazdı. Kuru yapraklar bile toplanır ahırların döşemelerine serilirdi. Ağaçlardan düşen meyveler, hemen toplanırdı. Hemen hemen her meyvenin pekmezi ve küme'si yapılırdı. Çocuklar da yer çileği ve böğürtlen toplamak için yarışarlardı. Doğa'nın verdiği her şey kıymetliydi.

Ailelerin nüfusu artınca köydeki araziler bölündü. Köylerde yaşam güçlüğü çeken ailelerin erkekleri gurbete çıkmaya başladılar. Yazın çalışıp kazandıkları paralarla kış köylerinde geçiriyorlardı. Köydeki neşeli günler kış aylarına kaymıştı böylece.

Zamanla, gurbete giden erkekler, ailelerini de buldukları şehirlere götürdüler. Artık onların biri köyde diğeri şehirde iki evleri vardı. Haklı olarak, daha çok yaşadıkları yer olan şehirdeki evlerini güzelleştirmek yoluna gittiler. Köye dönüş ise, aile büyükleri köyde olanlar için, dini bayram günleri ile sınırlı kalmaya başladı. Bazıları ise yıllık izinlerini köyde geçirmeyi kendileri için yeterli buluyorlardı.

Köylerde nüfus hızla azalmaya başladı. Evler kapandı ama yılda bir kaç haftalığına ziyaret edildiğinde açıldı. Hayat şartlarının gittikçe zorlaşması, zengin olmayı başarabilen azınlık dışında, köylere dönüşü iyice azalttı. Evler bakımsızlıktan yıkılmaya başladı. Köyde yaşayan insan sayısı azalınca da yayla geleneği ortadan kalktı. Artık köyde kalanların besledikleri birkaç hayvanı köy çevresinde doyurmaları mümkün oluyordu. Böylece gidilmeyen yayla evleri zorlu kış şartlarına dayanamayıp yıkıldı. Önce yaylaları kaybetmeye başladık. Artık yayla ile köy arasındaki yollar kapanmıştı ve çevreyi iyi bilmeyenler dışında gidilmez hale dönmüştü.

Kara avcılığının da bitmesi yabancı ayvanların çoğalmalarını sağladı. Yörede insan nüfusu hızla azalırken yabancı hayvan sayısı aynı hızla artıyordu. Kış aylarında tek tük köy çevresinde görülen çakal, kurt, ayı ve domuzlar artık köye iniyorlardı. Hemen hemen her mevsimde akşamları onların sesleri tarlalardan duyulmaktaydı. “Köydeki açık kalan evlerin ne zaman boşalacağını tartışıyorlardı.”

Bu arada köylerden ayrılan ailelerin çocukları büyüdü. Onlar şehirde evlendi ve çocukları oldu. Çocukları, doğdukları bu yeni yerlerde arkadaşlar edindi. Baba ocağı onlar için hayal bile değildi. Maddi durumu iyi olanlar şehirdeki evlerinin yanında bir de deniz kıyılarında yazlık sahibi de olmuşlardı. Çocuklar tatil döneminde oralara gidiyorlardı. Artık köyde tatilini geçirmek isteyen insan kalmamıştı. Kendilerine örnek aldıkları varlıklı ailelerin bu tercihleri, orta ve dar gelirlileri de etkiliyordu. Demek ki ilk fırsatta köye yatırım yerine bir yazlık sahibi olmalıydılar. Köydeki baba evinin onarımı bile çok para tutuyordu.

Artık şehirlerde doğan insanlar da yaşlı sınıfına girmişlerdi. Bazı istisnalar dışında bunların hiç biri köyünü ziyarete gitmez olmuştu. Daha genç neslin ise nüfus cüzdanlarında kayıtlı olduğu yer bölümünde yazan Arhavi ve Köy ismi dışında köyleri ile hiç bir bağı kalmamıştı. Nüfus kütüklerini yaşadıkları şehirlerdeki adreslerine taşıyarak bu bağı da koparanların sayısı hızla artmaya başladı.

Köylerdeki çocuk sayısı azaldığı için köy okulları öğrencisizlikten dolayı kapanmaya başladı. Bu durumda büyük şehirlere gidemeyenler Arhavi’de ev edindiler. Bu yüzden ilçe nüfusu artmaya başladı. Ailelerin çocukları hiç olmazsa ilk ve orta öğrenimlerini ilçede tamamlayabiliyorlardı. İlçe nüfusunun artması ile belediye hizmetlerinde de aksamalar başladı. Yol, su, elektrik ve alt yapı hizmetleri için ödenek sıkıntısı baş gösterdi. Bu durum ilçede yaşayanlar arasında huzursuzluklara neden oluyordu. Yörede iş istihdamı da yetersizdi. Okulu ve askerliğini bitiren gençler nerede çalışıp para kazanacak ve aile kuracaktı. Çevresi yoktu. Öyle ise iş bulduğu bir yere gidip orada yerleşmeliydi.

Bu arada yabancı ülkelerde, insanlar tatillerini deniz yerine küçük yerleşim yeri ve dağlarda geçirmeye başlamışlardı. Zira dağlar ve ormanlar temiz alanlardı ve pislikler çeşitli yollarla denizlere akmaktaydı. Sağlığını düşünen ve tatili “dinlenme” olarak algılayan bu insanlar haksız değillerdi. Şehirlerdeki trafik keşmekeşi, hayat pahalılığı, gürültü ve çevre kirliliği hızla artmaktaydı. Ülkemizin insanları bu durumu görüp tatil tercihlerini dağlar için kullanmaya başlamıştı bile. Ancak onlar memleketleri yerine lüks otelleri tercih ediyorlardı. Ne yazık ki dar ve orta gelirli insanlar hala deniz tatili için birikimde bulunmaya çalışıyordu. Olmazsa borçlanıp tatil yapıyordu. Öyle ya, ilçe ve köyündeki varlıklı insanların hangisinin dere kenarında, ormanda, kısacası yöresinde tatil geçireceği “yazlığı” vardı ki.

Onlar hormonlu gıdalarla beslenmeye, iyotlu ve klorlu suyu içmeye alışmışlardı. Yöresini ihmal edip yaşı kemale erenlerde, baş tarafta tanıttığım “yaşlı kurt” da olduğu gibi sıra hasreti görülüyor değildi ama “ne yapabilirdi?”

Artık emekliliğini de hak etmişti. Memleket hasreti rüyalarına giriyordu. Ailesi ile birlikte yıllardır görmediği memleketine gitmeye karar verdi. Çocuklarına bu fikir cazip gelmedi. Kararını verdi. Kendisine yalnızca olsa gidecek ve dünya gözü ile evini, arazilerini kısacası memleketini görecekti.

İlçe köy yolunu kat ederken yolların hala eski halini görünce umutları arttı. Değişen bir şey yoktu. Köye gittiğinde rastladığı insanlar kendisini tanıyamadı. Evini buldu ama artık o bir “harabe” idi, üzüldü. Arazilerini aradı yerlerini anımsayamadı. Zaten her yan orman olmuştu. Patika yollar dikenlikti. Aile adını vererek kendisini köylülerine tanıtmak istedi. Ancak yaşlı olanlar anımsayabildiler. Akşam olmak üzereydi nerede kalacaktı? Bir eve misafir oldu. Ertesi gün oradan ayrılmaya karar verdi. Köyün çıkışında durdu geriye baktı hüznüldü. “Artık yapabileceğim bir şey yok” diye düşündü ve yürüdü...

KEMAL ÖZBIYIK ARALIK 2006 ANKARA